

Rutiner vid skabb på särskilda boenden och korttidsboenden

Utfärdare: Maria Marklund, hygienläkare i samarbete med kommunernas medicinskt ansvariga sjuksköterskor (MAS) i Västerbotten

Fastställande datum: 2022-06-10

Omfattning

Dokumentet gäller personal och studerande i kommunal vård och omsorg i Västerbottens län. Detta är ett komplement till Vårdhandbokens avsnitt om skabb.

Bakgrund

Skabb kan ge upphov till två sjukdomstillstånd:

Vanlig skabb – förekomst av mellan 10-15 skabbdjur.

Krustös skabb (kallas ibland för norsk skabb) – förekomst upp emot tusentals skabbdjur som bildar krustor på huden. Denna form drabbar främst individer med nedsatt immunförsvar.

Skabb är ett för människan artspecifikt kvalster som lever i hudens yttersta hornlager. Klåda är det vanligaste symtomet. Skabbdjuret kryper på varm hud men kan inte hoppa, flyga eller förflytta sig i textilier. Utanför huden kan skabbdjuret överleva 2-5 dagar.

Det är viktigt att få skabbdiagnosen bekräftad genom att skabbdjur identifieras mikroskopiskt samt att skilja på vanlig eller krustös skabb. Kontakta brukarens läkare för snabbt besök och diagnos. Detta är avgörande för vilka vårdhygieniska åtgärder som blir aktuella. Se flödesschema för fortsatta åtgärder.

Smittspridning

Smittväg

Vanlig skabb: Längre hudkontakt, uppskattningsvis 15 minuter. Låg smittsamhet.

Krustös skabb: Kortvarig hudkontakt samt indirekt via textilier såsom kläder, sängkläder och textila möbler.

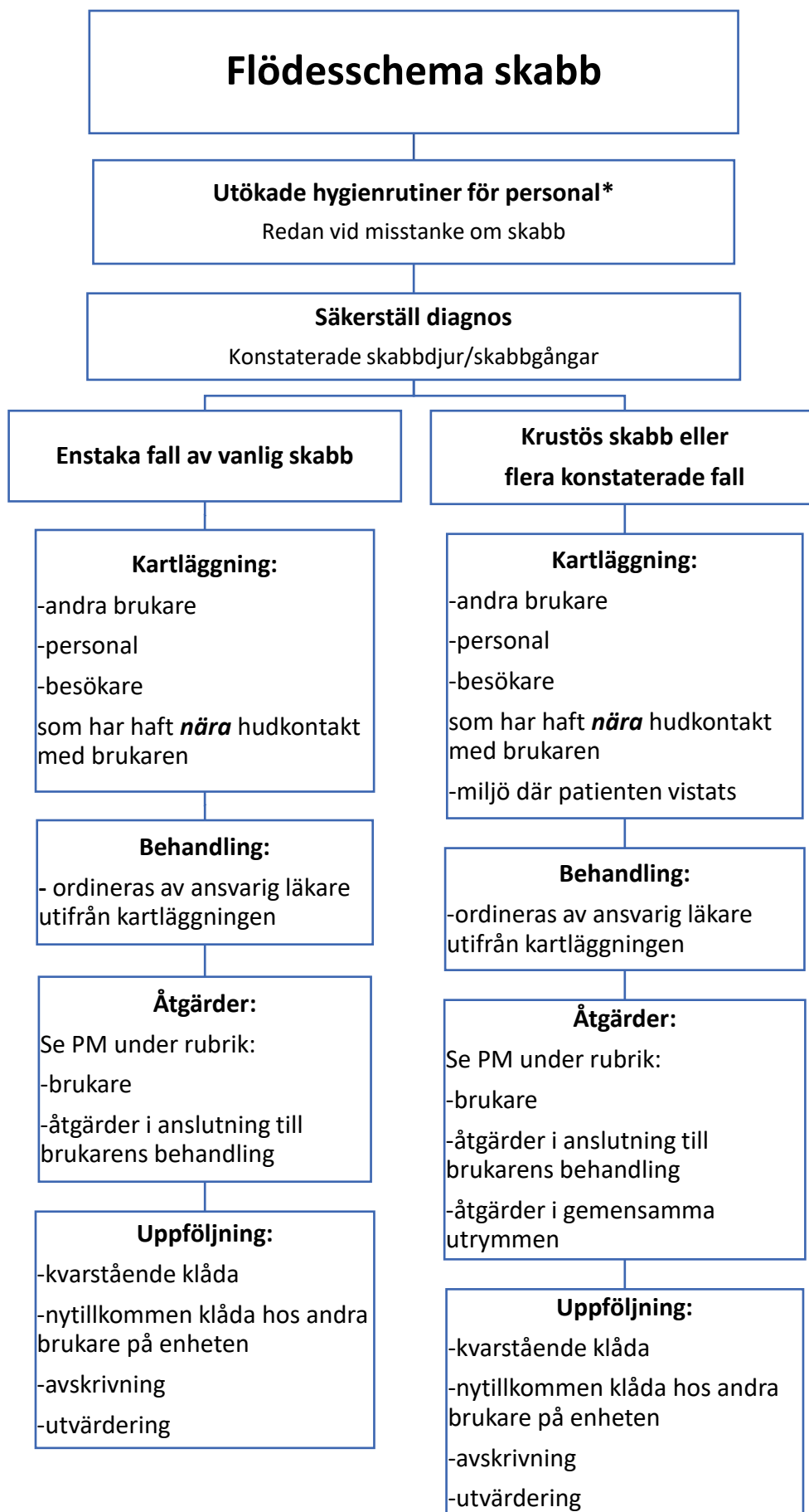
Inkubationstid

Vid förstagångssmitta är tiden från smitta till symtom ca 3-6 veckor för personer med normalt immunförsvar. För äldre personer eller personer med nedsatt immunförsvar kan inkubationstiden vara upp till 10 veckor. Personer som smittats med skabb men ännu inte visat några symtom räknas som smittsamma. Vid återsmitta uppstår symtomen tidigare.

Alla patienter har rätt till samma medicinska omhändertagande, bemötande och omvårdnad. Medicinsk utredning och behandling får inte förhindras eller fördröjas på grund av skabb.

Definition av utbrott

Misstanke om utbrott föreligger om två eller flera brukare och/eller personal insjuknar inom enheten. Vid misstanke om skabb ska åtgärder vidtas omgående för att minska smittspridningen.

Rutiner på särskilda boendeformer och korttidsboende

*Utökade hygienrutiner för personal

Långärmat plastförkläde ska användas vid hudkontakt med brukare med konstaterad skabb, vid hantering av dennes kläder, handdukar, sängtextilier samt vid städning. Långärmat plastförkläde används fram tills ordinerad behandling samt åtgärder i samband med detta har genomförts. Utifrån kartläggning kan personalen behöva använda långärmade plastförkläden även hos exponerade brukare. Rådgör med Vårdhygien.

Brukare

Brukare med konstaterad skabb bör i möjligaste mån vistas i egen lägenhet/rum till ordinerad behandling genomförts.

Före behandling rekommenderas att

- Naglar på fingrar och tår är rengjorda och kortklippta
- Eventuella fjäll och krustor avlägsnas från huden
- Brukaren duschar

Behandling

- Följ läkarens ordination samt instruktioner i bipacksedel
- Om dusch eller tvätt blir nödvändig under behandlingsdygnet med kutan emulsion ska ny insmörjning ske av den tvättade kroppsdelen.

Efter behandling får brukaren

- Rena kläder
- Renbäddad säng
- Rena handdukar

Observans efter genomförd behandling:

- Kutan emulsion kan ge klåda och irritation som kan kvarstå i flera veckor. Mjukgörande kräm rekommenderas.
- Kvarstår klåda mer än fyra veckor efter avslutad behandling bör läkare konsulteras. Klådan kan då bero på återsmitta eller ofullständig behandling.

Överföring till annan vårdform

- Informera alltid mottagande enhet om aktuell bedömning av smittsamhet.

Åtgärder i anslutning till brukarens behandling

Vanlig skabb

Textilier

- Textilier som använts hudnära de senaste fem dygnen uppsamlas och sorteras i brukarens lägenhet och tvättas separat i minst 60°. Tvätta även täcke, kudde och bäddmadrass/madrasskydd.

- Det som inte tål 60° eller inte kan maskintvättas, t.ex. skor, handskar, textila band till trygghetslarm och dylikt packas i plastpåse och ställs undan i 5 dygn.

Hjälpmedel

- Hjälpmiddel av textil, t.ex. sittdynor och lyftsele tvättas i 60°.
- Hjälpmiddel med textila delar som inte är avtagbara t.ex. rullstol täcks med lakan i 5 dygn.

Krustös skabb eller vid flera konstaterade fall

Textilier

- Textilier som använts hudnära de senaste fem dygnen uppsamlas och sorteras i brukarens lägenhet och tvättas separat i minst 60°.
- Det som inte tål 60° eller inte kan maskintvättas, t.ex. skor, handskar, textila band till trygghetslarm och dylikt packas i plastpåse och ställs undan i 5 dygn.

Hjälpmedel

- Hjälpmiddel av textil, t.ex. sittdynor och lyftsele tvättas i 60°.
- Hjälpmiddel med textila delar som inte är avtagbara t.ex. rullstol täcks med lakan i 5 dygn.

Städning av brukarens lägenhet/rum

- Rengör säng och rum noggrant med rengöringsmedel och vatten.
- Textilier tvättas i minst 60°. Tvätta även täcke, kudde och bäddmadrass/madrasskydd.
- Textilkädda möbler och mattor, som inte är maskintvättbara i 60° ställs undan i 5 dygn, alternativt täcks över med plast eller lakan i 5 dygn.

Besökare

Om besökare har haft en längre hudkontakt med den smittade bör de informeras om att vara vaksamma på symtom. Fram till att brukaren är behandlad bör besökare som deltar i nära omvårdnad erbjudas långärmat plastförkläde och handskar.

Avskrivning

Avskrivning sker 10 veckor efter att den sista personen med skabb behandlats och inga nya fall tillkommit.

Rutiner ordinärt boende

***Utökade hygienrutiner för personal**

Långärmat plastförkläde ska användas vid hudkontakt med brukare med konstaterad skabb, vid hantering av dennes kläder, handdukar, sängtextilier samt vid städning. Långärmat plastförkläde används fram tills ordinerad behandling samt åtgärder i samband med detta har genomförts.

Brukare

Informera brukaren om nedanstående de rekommendationer som finns i samband med behandling och hjälp till om brukaren har beviljade insatser. Se ovan de som finns under rubriken brukare.

Före behandling rekommenderas att

- Naglar på fingrar och tår är rengjorda och kortklippta
- Eventuella fjäll och krustor avlägsnas från huden
- Brukaren duschar

Behandling

- Följ läkarens ordination samt instruktioner i bipacksedel
- Om dusch eller tvätt blir nödvändig under behandlingsdygnet med kutan emulsion ska ny insmörjning ske av den tvättade kroppsdel.

Efter behandling får brukaren

- Rena kläder
- Renbäddad säng
- Rena handdukar

Observans efter genomförd behandling:

- Kutan emulsion kan ge klåda och irritation som kan kvarstå i flera veckor. Mjukgörande kräm rekommenderas.
- Kvarstår klåda mer än fyra veckor efter avslutad behandling bör läkare konsulteras. Klådan kan då bero på återsmitta eller ofullständig behandling.

Överföring till annan vårdform

- Informera alltid mottagande enhet om aktuell bedömning av smittsamhet.

Åtgärder i anslutning till brukarens behandling

Om insatsen hos brukaren omfattar hjälp med personlig hygien, tvätt och städ, se *Rutiner särskilda boendeformer och korttidsboende*.

I de fall brukaren inte har dessa insatser bör information lämnas om att byte till rena kläder, handdukar och sängkläder samt städning ingår i behandlingen för att undvika återsmitta.

Rutiner för personal med konstaterad skabb

Tjänstgöring

Under behandling med kutan emulsion kan personal inte arbeta eftersom basala hygienrutiner inte kan följas (ny insmörjning med kutan emulsion ska ske efter varje tvätt av händerna).

Städ

- Vid krustös skabb bör personalutrymmen städas med rengöringsmedel och vatten.
- Textilier tvättas i minst 60°.
- Textilkädda möbler och mattor som inte är tvättbara ställs undan i 5 dygn, alternativt täcks över med plast eller lakan i 5 dygn.

Referenser

[Socialstyrelsen SOSFS 2015:10 \(2015\)](#) *Basal hygien i vård och omsorg* Stockholm

Vårdhandboken www.vardhandboken.se

Vårdhygien Skåne (2018) [Skabb – vårdhygieniska riktlinjer i kommunal vård och omsorg](#)

Vårdhygien Västra Götalandsregionen (2019) *Skabb – utbrott av skabb på särskilt boende (äldre/gruppboende)*

Checklista

Viktiga åtgärder att tänka på vid behandling och hygienåtgärder vid skabb

Vid all vård, behandling och sanering ska personalen ha långärmat plastförkläde och handskar.

- Vid insmörjning av huden ska huden så långt som möjligt vara fri från fjäll och krustor. Om brukaren har sår kontakta sjuksköterskan för handläggning av detta område.
- Naglar på tår och händer ska vara kortklippta. Vid behov ska naglarna skrubbas och eventuellt petas innan insmörjning. Smörj även under naglarna.
- Duscha och tvätta huden före behandling. Huden ska vara insmord med den behandlande salvan under 24 timmar och om den tvättas av på t ex händerna, ska händerna omgående smörjas in igen. Huvudet ska endast smörjas på ordination.
- Smörj mellan skinkorna, underlivet (ej slemhinna) och för männen även under förhuden och ollonet. **Smörj efter varje byte av inkontinenshjälpmedel.**
- Efter avslutad behandling ska brukaren byta till rena kläder och få rena handdukar. Sängen bäddas ren.
- Kläder och sängkläder tvättas i minst 60°. Det är viktigt att tvätta i nära anslutning till behandlingen. Handdukar och alla andra eventuella textilier t.ex. badrumsmatta tvättas i 60°.
- Kuddar, täcken och bäddmadrass/madrasskydd tvättas i 60° alternativt packas i plastpåse 5 dygn.
- Det som inte tål 60° eller inte kan maskintvättas, t.ex. skor, handskar, textila band till trygghetslarm och dylikt packas i plastpåse och ställs undan i 5 dygn.
- Hjälpmedel som rullstolar och rullatorer m.m. rengörs med rengöringsmedel och vatten. Textila delar som inte går att tvätta i 60° täcks med ett lakan i 5 dygn.

Vid krustös skabb

För att få bort fjäll och krustor ska noggrann städning/rengöring av rummet utföras. Städmaterial ska vara rumsbundet. "Favoritfåtölj" ska dammsugas, om detta inte är möjligt, lägg över ett lakan 5 dygn. Släng omedelbart dammsugarpåsen efter användning. Dammsugarmunstycket ska vara personbundet. I annat fall avråds från dammsugning.

Lägenhet/rumsnummer:

Behandling och hygienåtgärder utförda av: